
Kiss Éva,

a Soproni Egyetem egyetemi
tanára

E-mail: kiss.eva@uni-sopron.hu

az MTA Csillagászati és Földtu-
dományi Kutatóközpont Föld-
rajztudományi Intézetének tudó-
mányos tanácsadója

E-mail: kiss.eva@csfk.mta.hu

Konvergencia a hazai habilitációs publikációs elvárásokban? – Reflexiók a habitus-metriára

A teljesítmény pontos mérése, illetve az arra való törekvés az élet minden területén jelen van, és egyre nagyobb teret kap. Nem kivétel ez alól a tudomány és a felsőoktatás sem. Azért ezt a két területet emeltem ki, mert az ezekben végzett munka fontos a habilitációs teljesítmény megítélésében, aminek a publikációs követelmények oldaláról történő áttekintésére vállalkoztak a habitus-metria cikk szerzői, *Dobos Imre, Michalkó Gábor és Nováky Erzsébet* [2019]. Az általuk bemutatott hazai és nemzetközi körkép azt jelzi, hogy a habilitációs követelményekben, és azon belül a publikációs elvárásokban, figyelemreméltó különbségek vannak. Túl ezen azonban arra is ösztönöz, hogy alaposabban elgondolkodjunk a jelenlegi hazai gyakorlaton, és megvitassuk a változtatás lehetőségeit azzal a szándékkal, hogy ezáltal hozzájárulhassunk a gazdaságtudományok területén a magyar felsőoktatás, a magyar egyetemek nemzetközi versenyképességének javulásához. A nagy kérdés az, hogy képesek leszünk-e a rövid távú vagy másképp lokális (egyetemi, egyéni) érdekeket leküzdeni a hosszú távú, azaz az ország és a felsőoktatás egészének érdekeiért?

Az elmúlt évtizedekben időről időre megjelentek olyan publikációk (*Berényi* [1995]; *Bencze–Berényi–Tolnai* [1996]; *Bencze* [2014]; *Braun* [2008]; *Csaba–Szentés–Zalai* [2014], 2015; *Dobos–Michalkó–Nováky* [2016], [2017]; *Kiss* [2014a], [2014b]; *Szentés* [2018]), amelyek kisebb-nagyobb mértékben a habilitáció témakörét is érintették. *Dobos–Michalkó–Nováky* cikke [2019], amelyre reagálok, szintén a habilitációval, pontosabban a hazai gazdaságtudományi habilitációs eljárással foglalkozik nemzetközi összehasonlításban. Tekintettel erre és a gazdag szakirodalmi ta-

pasztalatokra, rendkívül nehéz ma már „újat” mondani egy egyébként is erősen vitatható kérdésben, ahol „...optimális megoldások legfeljebb csak relatív értelemben léteznek.” (Szentés [2018] 204. old.). Arról nem is beszélve, hogy e sorok írójánál a tudományos minősítés terén sokkal járatosabb és ismertebb, nagyobb tapasztalattal rendelkező szakemberek nyilvánítottak már véleményt a habilitációról (például *Csaba–Szentés–Zalai* [2014]; *Dobos–Michalkó–Nováky* [2016], [2017]; Szentés [2018]). Az, hogy most mégis véleményem kifejtésére kaptam lehetőséget, egyrészt talán azzal magyarázható, hogy szűkebb szakterületemen (társadalomföldrajz) már foglalkoztam a tudományos minősítés nemzetközi gyakorlatával (*Kiss* [2014a], [2014b]). Másrészt annak tulajdonítható, és valószínűleg ez a nyomósabb érv, hogy immár két éve vezetem a soproni Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskolát, ami a tanulmány szerint az egyik legtöbb „dr. habil” címet adományozó doktori iskola volt 2008 és 2017 között. Így ezen a tudományterületen is van némi ismeretem a habilitációs követelményekre vonatkozóan. *Dobos–Michalkó–Nováky* [2019] több olyan problémát is felvetnek, amelyeket érdemes alaposabban körüljárni (még akkor is, ha nehéz határozott, mindenki számára elfogadható megoldást javasolni), ezért a mostani hozzászólásomban ezekkel kapcsolatban fejtem ki álláspontomat, nem szigorúan követve az előfordulási sorrendjüket. Továbbá röviden utalok a soproni gyakorlatra is, mivel a közelmúltban változás következett be az ottani habilitációs követelményekben.

Az egyik igen lényeges és „eldöntendő” kérdés, ami sok mindent meghatározhat, hogy egyáltalán szükség van-e habilitációra. Amennyiben igen a válasz, akkor jónéhány további kérdést is tisztázni kell. Ha azonban nemleges, akkor úgymond minden megoldódik, mert ha nincs habilitáció, nincs „probléma” sem. Hazánkban 1993-ban, az akkor elfogadott felsőoktatási törvénynek köszönhetően ismét bevezették a habilitációt (*Berényi* [1995]). Jelenleg 11 egyetemen lehet gazdaságtudományokban habilitálni, és az utóbbi évtizedben – mint ahogy *Dobos–Michalkó–Nováky* [2019] is írják – mintegy 250 fő kapta meg a „dr. habil” címet. Meglátásom szerint nem kellene eltörölni a habilitációt, mivel több érv szól mellette, mint ellene. A legfontosabb minden bizonnyal az, hogy a hosszú múltra visszatekintő (már a szocializmus előtt is létezett) habilitáció jelentős mérföldkő mind az egyéni tudományos életút során, mind a PhD-fokozatot követő időszak tudományos teljesítményének megítélésében. Egyfajta iránytű és visszajelzés a tudományos és a felsőoktatási pályán tevékenykedőknek arról, hogy hol tartanak. Szintén az érvek között említhető az, hogy az egyetemi tanárrá válás folyamatának releváns fokmérője, és a professzori cím (több helyen a docensi kinevezés) (elő)feltétele. Napjainkban a habilitált doktorok képezik azt a tágabb kört, a „holdudvart”, akiből potenciálisan az egyetemi tanárok kinevezhetők (*Berényi* [1995]). Ha megszűnne a habilitáció intézménye, akkor mi alapján lehetne az oktatókat minősíteni és kinevezéseket kezdeményezni a PhD megszerzése utáni időszakban? Emellett olyan egyszerű érvek is felsorakoztat-

hatók a habilitáció mellett, mint, hogy megmérettetésre időnként mindenkinek szüksége van, és a kiemelkedő teljesítmény elismerése elengedhetetlen, melynek egyik módja a habilitáció, a „dr. habil” cím odaítélése.

Elfogadva a habilitáció szükségességét, adódik a következő kérdés, hogy milyen kritériumokat kell teljesíteni valakinek ahhoz, hogy megszerezhesse a habilitált doktori címet. Ennek megválaszolása nem egyszerű, és a legnagyobb vita forrása lehet, ami az intézmények eltérő gyakorlatából és főleg a tudományos teljesítmény differenciált megítéléséből fakad. A doktori iskolák jelenlegi habilitációs követelményei igen sokszínűek, ami különösen a tudományos publikációs tevékenység terén nyilvánul meg. Éppen ezért a jövőben mindenképp törekedni kellene arra, hogy a szélsőségek megszűnjenek, a különbségek mérséklődjenek. Nem szerencsés az, ha egy doktori iskolát esetleg úgy tartanak számon, hogy ott viszonylag „könnyű” habilitálni. Továbbá az egyetemek közötti átjárhatóság és a cím más egyetemen való elismerése is megkövetelhet bizonyos fokú egységességet. Érdeemes megnézni, hogy a legtöbb (61%) habilitációnak otthont adó egyetemek (Budapesti Corvinus Egyetem, Debreceni Egyetem, Soproni Egyetem) követelményei mennyiben hasonlók. Vajon lehet-e oka a követelményszint milyensége („alacsony” vagy kevésbé definiált volta) a magas habilitációs létszámnak? Nagy valószínűséggel igen, habár meg kell jegyezni – ahogy *Dobos–Michalkó–Nováky* [2019] is írják –, nagyon sok más tényező is befolyásolja (például az egyetem nagysága, az ott dolgozók habilitációs hajlandósága) a habilitáltak számát.

Visszatérve azonban az előbbi kérdéshez: az említett három egyetem közül egyik sem fogalmazott meg minimumkövetelményeket a publikációkra vonatkozóan, ami feltehetően közrejátszhatott abban, hogy relatíve sokan habilitáltak ezekben az intézményekben. A minimumkövetelmények hiánya ugyanis tág mozgásteret biztosít a szubjektív megítélésnek, amit célszerű lenne minimalizálni. Sopron esetében valószínűleg még az is hozzájárult a habilitáltak magas számához (2008 és 2017 között 48 fő), hogy a publikációs teljesítményt – szükség esetén – más tudományos tevékenységgel is kompenzálni lehetett. Ez azért sem elfogadható vagy követendő eljárás, mert növeli a habilitáltak teljesítménye közötti különbségeket. Többek között ezt a problémát is kiküszöböli valamelyest az a tény, hogy 2019-től a Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola a Soproni Egyetem Doktori és Habilitációs Szabályzatának (*Soproni Egyetem* [2018]) 14. mellékletében foglaltak kiegészítésére publikációs minimumkövetelményeket vezetett be. (Például, a habilitálni szándékozónak legyen legalább 45 tudományos publikációja, melyek közül legalább 10 lektorált folyóiratban, legalább 4 pedig releváns külföldi szakfolyóiratban jelent meg, és rendelkezzen olyan folyóiratcikkkel is, amelyet rangos, magas presztízsű folyóiratban adtak közre.) Jelenleg a doktori és habilitációs szabályzat, illetve a doktori iskola publikációs minimumkövetelményei együtt képezik a habilitációs kritériumrendszert. Azért is szükségesnek tartottuk a publikációs elvárások számszerűsítését és „minőségi” meghatározását, amit a 2014 és 2016 között habilitál-

tak átlagos publikációs teljesítményére alapoztunk, mert korábban, 2017-ig az Egyetemi Doktori és Habilitációs Szabályzat (*Soproni Egyetem* [2017]) követelményként csak magas szintű szakirodalmi tevékenységet és a szakterületen mértékadóként ismert folyóiratokban közzétett publikációkat említett. Ez pedig a megfogalmazásból adódóan nagyfokú rugalmasságot, szubjektív megítélést tett lehetővé. Lehetséges, hogy ugyanezen okból fogadtak el a Budapesti Corvinus Egyetemen is 2015 őszén egy habilitációs publikációs minimumkövetelmény-rendszert (*Dobos–Michalkó–Nováky* [2019]).

Bár a habilitációra pályázókat jelenleg három fő szempontból (oktatási, tudományos, szakmai-közéleti tevékenység) szokták értékelni, sokan – tévesen – még ma is úgy vélik, hogy a habilitáció elsődleges célja az oktatói, előadói képesség bizonyítása (*Berényi* [1995]). E három fő szempont közül az oktatói, ismeretátadási képesség és a szakmai közéleti tevékenység az, ami viszonylag könnyen és pontosan meghatározható. Számokkal jól kifejezhető ugyanis, hogy például hány kurzust oktatott a habilitációra pályázó, hány tankönyvet, jegyzetet írt/szerkesztett, hány tudományos bizottságban tisztségviselő, tag, illetve hány szerkesztőbizottság munkájában vesz részt. Sokkal nehezebb mérni viszont a publikációkban testet öltő tudományos teljesítményt. Ez valójában a „mérni a mérhetlent” jelenti, mert nagyon sok tényező (például a publikálás helye, a szerzők száma, sorrendje) befolyásolhatja. Bár a doktori iskolák között a publikációs elvárásokban számottevők a különbségek, abban már jóval kisebbek, hogy milyen döntési eljárást alkalmazva ítélik meg a habilitációs teljesítményt. *Dobos–Michalkó–Nováky* [2019] szerint három döntési modell létezik. A már említett három egyetem közül (és országosan is) a legtöbben (62 fő) a Debreceni Egyetemen habilitáltak 2008 és 2017 között, ahol az x vektor önmagában történő értékelése alapján születtek a döntések (*Dobos et al.* [2019]). Mivel ez a legegyszerűbb és a legkevésbé szigorú eljárási mód, nyilván ezért sem véletlen az ott habilitáltak magas száma. A Soproni Egyetemen használt súlyozásos döntési eljárás a „legkifinomultabb” módszer a habilitációs teljesítmény „reális” megítélésére. Az a tény azonban, hogy kompenzációra is lehetőséget adott, minden bizonnyal közrejátszott abban, hogy a második legvonzóbb volt az egyetemek közül a habilitálni szándékozók körében. A Budapesti Corvinus Egyetemen – mint ahogy *Dobos–Michalkó–Nováky* írják – a habilitált doktori címre való érettség eldöntésekor szempont volt, hogy a pályázók minden vagy legalábbis néhány kritérium tekintetében elérjenek egy meghatározott szintet; így ott habilitáltak a legkevésbé. Mindezek alapján úgy tűnik, hogy az sem mindegy, milyen döntésméleti modell alapján döntenek az intézmények a habilitációs teljesítményről.

A hazai és főleg a nemzetközi tapasztalatok egyaránt azt erősítik, hogy a habilitációs követelmények „súlypontja” egyre inkább a folyóiratcikkekre helyeződik. Ez azonban nem zárhatja ki, vagy nem helyettesítheti azt, ami több hazai egyetemen is elvárás: a habilitálni szándékozónak monográfiával, könyv formátumú publikáció-

val (például szakkönyvvel, tankönyvvel) is rendelkeznie kell. A társadalomtudományok területén ugyanis a publikációs „termésben” igen fontosak a könyvek (Szentés [2018]). A folyóiratokban való publikálás előtérbe kerülése többek között arra vezethető vissza, hogy nő a kumulált habilitáció jelentősége. Magyarországon is egyre elfogadottabb, hogy a pályázó a korábban megjelent tudományos közleményeit megfelelő logikai láncba felfűzve mutassa be tudományos tevékenységét.

Legnagyobb nézeteltérés az egyetemek között abban lehet, hogy hány rangos nemzetközi publikáció szükséges a habilitációhoz. A szélsőségek megszüntetése mellett fontos lenne mindenhol nagyjából azonos számú és minőségű folyóirat-publikációt megkövetelni a pályázóktól a doktori iskolák közötti színvonalbeli különbségek mérséklése érdekében. Persze nem biztos, hogy ez a javaslat egyöntetűen kedvező fogadtatásra talál. Jelenleg a habilitációra való pályázáshoz például a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen legalább 1 Web of Science-ben regisztrált folyóiratcikk szükséges. A Debreceni Egyetemen egyéb indikátorok mellett külön fel kell tüntetni az impakt- és a nem impaktfaktoros publikációkat. A Szegeci Tudományegyetem legalább 10 olyan saját tudományos eredményeket közlő tanulmányt vár el, amelyek „...rangos nemzetközi, lektorált, a szakterületen mértékadóként elismert – az MTA Gazdaságtudományi Minősítő Bizottsága által alkalmazott besorolás szerinti külföldi, illetve hazai A-B-C-D kategóriás – szakfolyóirat(ok)ban” (Dobos–Michalkó–Nováky [2019] 447. old.) jelentek meg. A Lille-i Egyetemen legalább 10 nemzetközi publikáció szükséges, míg a Berlieni Freie Universität-on akár 2 A kategóriás cikkel is kezdeményezni lehet a kumulált habilitációt. Mindezek tükrében tehát az körvonalazódik, hogy a jövőben egyre inkább elérhetetlen lesz a magas színvonalú (például A-s, impaktfaktoros, Q-s) külföldi folyóiratokban való publikálás ahhoz, hogy habilitálni lehessen. Ez pedig elsősorban a kisebb egyetemek oktatóit, habilitálni szándékozóit állítja nagy kihívás elé. Ennek ellenére azonban semmiképp sem lehet megoldás a kompenzációt lehetővé tevő habituszvizsgálat. Minőségromlást, felhígulást, illetve ezek tartóssá válását eredményezheti. Azt, hogy legalább hány darab, nagy presztízsű folyóiratban megjelent publikációja legyen a habilitálni szándékozónak, nehéz eldönteni. Mivel e folyóiratok csak eredeti és máshol nem publikált, rendszerint hosszabb (akár többéves) kutatáson alapuló anyagokat közölnek, minimumként 1–5 közé tenném a számukat. Ezen túlmenően még több lektorált, „kevésbé rangos” tudományos folyóiratcikkkel is rendelkeznie kellene a pályázónak.

A publikációs követelmények „reálisabb” meghatározásában támpontokat adhat annak ismerete, hogy mi jellemzi elsődlegesen az MTA Gazdálkodástudományi Bizottság tagjainak (2017-ben 361 fő) publikációs tevékenységét. Sasvári és Nemeslaki [2018] számításai szerint a legkevesebb tudományos folyóiratcikket (21/fő) a Gazdálkodástudományi Bizottság tagjai írták teljes pályafutásuk alatt az MTMT (Magyar Tudományos Művek Tárának) adatai alapján. Szintén az utolsó

helyre kerültek a bizottság tagjai (a többi bizottság tagjaival szemben) a magyar nyelvű folyóiratcikkek számát illetően (13/fő), ugyanakkor toronymagasan vezetnek a konferenciaközlemények számában (23/fő). Az is figyelmet érdemlő megállapítás, hogy a teljes MTMT-vel rendelkező gazdálkodástudományi bizottsági tagok közül az utóbbi 5 évben publikálók között mindössze 141 főnek (39%) volt minőségi nemzetközi publikációja, míg a Közgazdaság-tudományi Bizottság tagjai közül csak 28 százalékának (102 fő). Az utóbbi bizottság köztestületi tagjai egyébként gyakrabban publikálnak nemzetközileg is jegyzett folyóiratokban (67%), mint a Gazdálkodástudományi Bizottság tagjai (57%) (*Sasvári–Nemeslaki* [2018]).

A publikációs teljesítmény megítélésénél azt is figyelembe kell venni, hogy a rangos folyóiratokban megjelenő publikációknak a habilitálni szándékozók egyedüli vagy első, illetve hányadik szerzője. A több szerző által jegyzett publikációkat a szerzők sorrendjétől függően, azzal arányosan kell beszámítani a torzító hatás kiküszöbölése érdekében. A többszerzős publikálás gyakorlata azonban felveti a tényleges egyéni tudományos teljesítmény meghatározásának problémáját is (*Szentes* [2018]), amit a habilitáció és később az akadémiai minősítési eljárások során minden kétséget kizárólag igazolni kell.

A habilitációra való felkészülést számottevően segítheti, ha van egyfajta iránymutatás például arról, hogy melyek azok a folyóiratok, amelyekben érdemes/szükséges publikálni. Az, hogy ezt a listát az egyetemek saját maguk adják-e ki, vagy központilag kapják-e meg, vita tárgya lehet. Ha azonban abban is konszenzus születik, hogy mi a viszonyítási alap (például az MTA doktori cím), akkor abból már adódik, hogy melyik folyóiratlista lesz a mérvadó, és hol érdemes publikálni (habár már most is gyakori az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya által összeállított folyóiratlista alapként, kiindulási pontként való használata). Természetesen ettől függetlenül minden egyetemen lehetnek még speciális, egyedi követelmények vagy szempontok is a habilitációs teljesítmény megítélésékor (például differenciálás attól függően, hogy az oktatás vagy a kutatás-e a fő tevékenysége a pályázónak; az előbbi esetben a publikációs elvárás alacsonyabb lehet, míg az utóbbiban magasabb).

A publikációs teljesítménynél mindenképp, a habilitációs teljesítmény megítélésénél pedig általánosságban célszerű lenne az elvárásokat az MTA doktori, mint legmagasabb tudományos címhez viszonyítani, illetve azt valamilyen mértékben bázisként figyelembe venni. Lehetséges azonban, hogy az előbbi túl magas követelményeket képezne, ezért az MTA doktori címnél elvárt minimumkövetelmény valahány (durván 50-60) százaléka lehetne az elfogadható viszonyítási alap. A kisebb egyetemeket ez is hátrányosan érintené, legalábbis eleinte, mert viszonylag kevés azon oktatóik száma, akik a „nagydoktori cím” potenciális várományosai lehetnek; de a gyakorlat alapján szűkítené a nagyobb egyetemek habilitációra pályázóinak körét is. A Pannon Egyetem, ahol 2008 és 2017 között 6 fő habilitált, már most is „...közel akadémiai nagydoktori követelményeket vár el...” (*Dobos–Michalkó–*

Nováky [2019] 445. old.) a habilitálni szándékozótól. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, valamint a Szegedi Tudományegyetem pedig, ahol csak 2, illetve 10 fő habilitált az elmúlt évtizedben, az MTA doktori cím 50 százalékához kötötte a publikációs követelményeket. A magas viszonyítási alap meghatározása nem szerencsés egyrészt azért, mert több egyetemi oktatónak esetleg esélye sem lesz arra, hogy belátható időn belül habilitáljon, másrészt azért, mert az esélyesebbek inkább a nagydoktori cím megszerzését fogják előtérbe helyezni (kiváltképp akkor, ha ahhoz kötik az egyetemi tanári kinevezést, amire van példa). Ez pedig nemcsak a habilitáció jelentőségének „csorbulását” eredményezné, hanem azt is – osztva *Dobos–Michalkó–Nováky* [2019] feltételezését –, hogy kevés (kevesebb) lesz az egyetemi tanár, és szűkül a potenciális professzorok köre az országban. De talán az sem lenne jó megoldás, ha olyanok kapnának egyetemi tanári címet, akik nem teljesítik legalább egy jelentős hányadban a nagydoktori cím követelményeit. Tájékoztatóképpen meg lehetne vizsgálni, hogy a gazdaságtudományok területén kinevezett egyetemi tanárok közül a „csak” habilitáltak milyen publikációs mutatókkal rendelkeznek, s mennyiben különböznek a nagydoktorival is rendelkező egyetemi tanároktól. A két csoport összevetése akár a habilitációs követelmények realitásabb meghatározásához is támpontul szolgálna.

Üdvözlendő az a felvetés is, hogy legyen előre meghatározva, hány és milyen minőségű tudományos publikáció szükséges az egyetemi beosztásokhoz és előmenetelhez. Ez nagyban segítené a karriertervezést a fiatalok számára, és az idősebbek esetében sem engedné meg a publikációs kötelezettség „lazulását”.

A nemzetközi tapasztalatok arra utalnak, hogy a habilitálni szándékozók ismertségének, azaz a tudományos publikációkra kapott hivatkozásoknak nincs különösebb jelentősége az értékelésben (*Dobos–Michalkó–Nováky* [2019]; *Kiss* [2014a], [2014b]). Ennek több oka lehet, amelyek közül talán a legfontosabb, hogy a hivatkozások száma kevésbé és nem közvetlenül az egyéni teljesítménynek tudható be. Nem az egyéntől függ ugyanis, hogy hányan hivatkoznak rá, szemben azzal, hogy például hány cikket ír. A magas hivatkozásszám nem mindig tükrözi hűen az ismertséget és az elismertséget. Messzemenő következtetések levonására nem igazán alkalmas több ok miatt sem. Sokszor előfordul például, hogy azért kevés a hivatkozás, mert kevesen kutatnak hasonló témakörben, vagy épp kisebb az érdeklődés az adott téma iránt. Ezek viszont egyáltalán nem jelentik azt, hogy a habilitációs pályázó publikációs, illetve tudományos tevékenysége ne lenne magas színvonalú, elismerésre méltó. Nehezíti a hivatkozások jelentőségének reális megítélését az is, hogy nem ritkán azért magas a hivatkozások száma, mert van egy „kör”, amelynek tagjai egymást sűrűn és oda-vissza hivatkozzák. Az sem nagyon vitatható, hogy a többszerzős publikációknak általában több lehet a hivatkozójuk is. De arra is van példa, hogy azért (volt) magas a hivatkozások (vagy akár a publikációk) száma, mert a főnök vagy a vezető nevét mindig automatikusan oda kell(ett) írni hivatkozottként vagy szerzőként

(Bencze [2014]). Az is előfordul, hogy bizonyos szerzőket valamilyen szubjektív indíttatásból fakadóan kevésbé hivatkozzák idehaza. A hivatkozások „minőségének” vizsgálata orvosolhatná az előbbi problémákat, így például az, ha csak azok a hivatkozások számítanának, amelyek külföldön, magas presztízsű folyóiratokban megjelent, nem magyar szerzők műveiben találhatóak. Ez talán „valódi(bb)” nemzetközi ismertséget, illetve elismertséget tükrözne.

Bár mindegyik állítás mellett sorolhatók még fel pro és kontra érvek, bízom abban, hogy az előbbi reflexiók is hozzájárulnak a gazdaságtudományi habilitációval kapcsolatos követelmények további finomításához és a hazai gyakorlatban tapasztalható intézményi különbségek mérsékléséhez, ami hosszú távon a magyar felsőoktatás nemzetközi versenyképességének fokozódását is eredményezheti.

Irodalom

- BENCZE GY. [2014]: Hogyan lovoljunk a tudományos teljesítményen. *Magyar Tudomány*. 175. évf. 11. sz. 1350–1353. old.
- BENCZE GY. – BERÉNYI D. – TOLNAI M. [1996]: Az egyéni tudományos teljesítmény értékelésének általános szempontjai. *Magyar Tudomány*. 156. évf. 7. sz. 862–870. old.
- BERÉNYI D. [1995]: Akadémiai doktori cím és az egyetemi habilitáció. *Magyar Tudomány*. 155. évf. 5. sz. 582–584. old.
- BRAUN T. [2008]: Szellem a palackból, tudománymetriai értékelések. *Magyar Tudomány*. 169. évf. 11. sz. 1366–1371. old.
- CSABA L. – SZENTES T. – ZALAI E. [2014]: Tudományos-e a tudánymérés? Megjegyzések a tudánymetria, az impaktfaktor és az MTMT használatához. *Magyar Tudomány*. 175. évf. 4. sz. 446–447. old.
- CSABA L. – SZENTES T. – ZALAI E. [2015]: Mégis kinek az Akadémiája? *Magyar Tudomány*. 176. évf. 9. sz. 1113–1137. old.
- DOBOS I. – MICHALKÓ G. – NOVÁKY E. [2016]: Miért nincs királyi út a habilitáció publikációs követelményeinek meghatározására? *Magyar Tudomány*. 177. évf. 11. sz. 1379–1390. old.
- DOBOS I. – MICHALKÓ G. – NOVÁKY E. [2017]: Habilitáltak publikációs adatainak vizsgálata többváltozós statisztikai módszerekkel. *Statisztikai Szemle*. 95. évf. 7. sz. 669–691. old. <http://dx.doi.org/10.20311/stat2017.07.hu0669>
- DOBOS I. – MICHALKÓ G. – NOVÁKY E. [2019]: Habitus-metria: a hazai gazdaságtudományi habilitációs eljárások áttekintése nemzetközi összehasonlításban. *Statisztikai Szemle*. 97. évf. 5. sz. 439–457. old. <http://dx.doi.org/10.20311/stat2019.5.hu0439>
- KISS É. [2014a]: A tudományos minősítés nemzetközi gyakorlata egy kérdőíves felmérés tükrében. *Magyar Tudomány*. 175. évf. 9. sz. 1129–1135. old.
- KISS É. [2014b]: A tudományos minősítés és a tudományos teljesítményértékelés nemzetközi tapasztalatai társadalomföldrajzi nézőpontból. *Földrajzi Közlemények*. 138. évf. 3. sz. 241–250. old.

- SASVÁRI P. – NEMESLAKI A. [2018]: Az MTA Gazdasági és Jogi Osztály köztestületi tagjai tudományos teljesítményének empirikus elemzése az MTMT alapján. *Magyar Tudomány*. 179. évf. 9. sz. 1399–1412. old.
- SOPRONI EGYETEM [2017]: *Egyetemi Doktori és Habilitációs Szabályzat*. http://emk.uni-sopron.hu/images/dekani_hivatal/szabalyzatok/Egyetemi_doktori_es_habilitacios_szabalyzat-2017.pdf
- SOPRONI EGYETEM [2018]: *Egyetemi Doktori és Habilitációs Szabályzat*. <http://uni-sopron.hu/downloadmanager/details/id/2395/m/2266>
- SZENTES T. [2018]: Reflexiók egy hatalmas munkát követelő vizsgálat adatainak értékelhetőségére. *Statisztikai Szemle*. 96. évf. 2. sz. 203–211. old.